

Дивідендна політика банків

Розглянуто дивідендну політику, яку проводили банківські установи України в 2006 р. Проаналізовано залежність між кількістю акціонерів (юридичних і фізичних осіб), які сконцентрували у своїх руках переважну частку в статутному фонді банку, та нарахуванням і виплатою дивідендів; кількість банківських установ України, котрі нарахували та сплатили дивіденди.

Ключові слова: дивіденди, дивідендна політика банку, акція, нерозподілений прибуток, власний капітал банку.

Динамічний розвиток банківської системи України щоденно потребує певних змін, зокрема у розподілі чистого прибутку. На сьогоднішній день більшість банків не надають уваги виплаті дивідендів, хоча виплата дивідендів акціонерам – це вагоме свідчення того, що банківська установа працює стабільно і прибутково. Більше того, питання управління дивідендною політикою є недостатньо висвітленими і в теоретичному аспекті.

Тому питання управління дивідендною політикою банків посідає важливе місце серед проблем розвитку банківської системи України, що й обумовило актуальність теми дослідження.

Мета дослідження – дослідити дивідендну політику банків України, яку вони проводили в 2006 р.

Для досягнення мети необхідно провести аналіз та оцінку процесу розподілу прибутку банківських установ України.

Об'єктом дослідження є дивідендна політика банківських установ України.

Предметом дослідження є механізми управління дивідендною політикою банків.

Дослідженням питань побудови дивідендної політики займалися такі відомі вчені, як Ф. Модільяні, М. Міллер, М. Гордон, Ю. Брігхем, Дж. Лінтнер, А. Іванов, І. Бланк, В. Ковальов, Н. Берзон, О. Денис, В. Павлов та ін.

Оскільки кожен банк є ланкою загальної банківської системи України, то результати його діяльності треба розглядати в контексті загальних тенденцій розвитку системи. Від результату діяльності банківської установи напряму залежить нарахування та виплата дивідендів.

Протягом 2007 р. тривала тенденція зростання основних показників діяльності банків України.

На рисунку 1 зображена динаміка зростання власного капіталу банків України протягом 2001-2007 рр. [4]

За станом на 1 січня 2007 р. в Україні діяло 170 банківських установ, з них 135 – з акціонерною формою власності, а товариств з обмеженою відповідальністю налічувалося 35.

Для аналізу дивідендної політики банків України зібрано інформацію за станом на 1 січня 2007 р. про фінансову діяльність 120 банків, створених у формі акціонерних товариств (відкритого та закритого типу) [1].

Було проаналізовано дивідендну політику банків України, яку вони проводили в 2006 р.

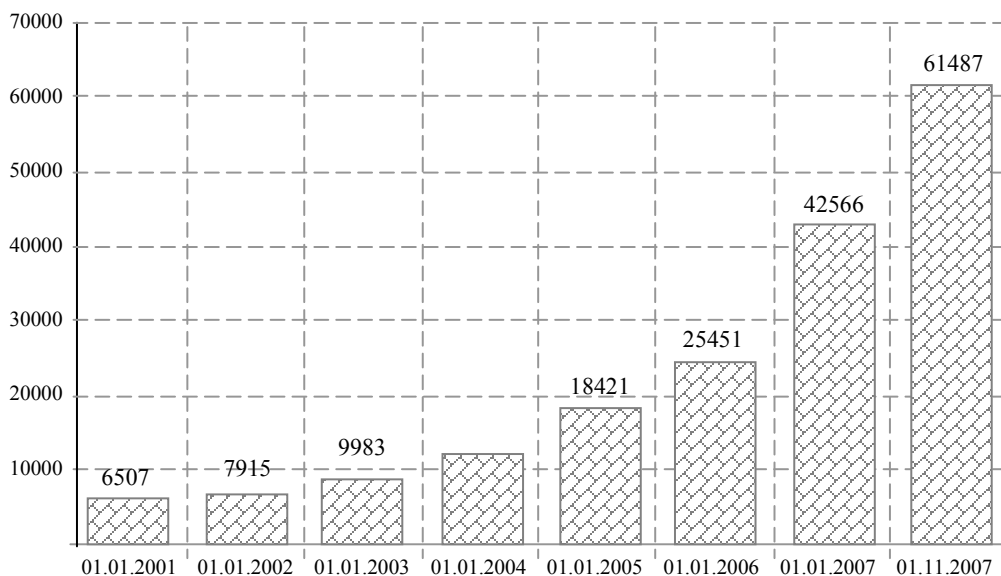

Рис. 1. Динаміка зростання власного капіталу банків України
Розроблено за [4]

Напрями дослідження наступні:

1. Дослідження кількості банківських установ України, котрі нарахували та сплатили дивіденди.
2. Дослідження залежності нарахування та виплати дивідендів від територіальної приналежності юридичної особи банківської установи.
3. Дослідження залежності між величиною статутного капіталу банків та нарахуванням і виплатою дивідендів.
4. Дослідження залежності між кількістю акціонерів (юридичних і фізичних осіб), які сконцентрували у своїх руках переважну частку в статутному фонді банку, та нарахуванням і виплатою дивідендів.
5. Дослідження залежності між структурою акціонерів та нарахуванням і виплатою дивідендів.
6. Співвідношення нарахованих та сплачених дивідендів та чистого прибутку банку.

Дослідження дивідендної політики банків сьогодні утруднене через недостатність фактичних даних, але у зв'язку з прийняттям державною комісією з цінних паперів та фондового ринку «Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» від 19 грудня 2006 р. № 1591 будемо сподіватися на розширення кола банківських установ, які роблять таку інформацію доступною для громадськості.

Аналіз проводився на основі таких відомостей про емітента:

- Найменування банківської установи, місце (область) реєстрації банківської установи та організаційно-правова форма банку
- Зареєстрований статутний капітал банку
- Кількість акціонерів (засновників) юридичних осіб
- Частка акцій, яка належить юридичним особам, від загальної кількості акцій
- Кількість акціонерів (засновників) фізичних осіб

- Частка акцій, яка належить фізичним особам, від загальної кількості акцій
- Сума нарахованих дивідендів за звітний період
- Сума фактично виплачених дивідендів за звітний період

Результати дослідження показали наступне:

1. Щодо дослідження кількості банківських установ України, котрі нарахували та сплатили дивіденди, було встановлено, що за підсумками 2006 року в Україні п'ята частина досліджуваних банків (25 установ) нарахували дивіденди, з них 16 банків виплатили дивіденди своїм акціонерам, що становить приблизно 13%. Для порівняння – 5% акціонерних товариств, які працюють у реальному секторі економіки, виплачують дивіденди своїм акціонерам.

2. Для визначення залежності нарахування та виплати дивідендів від територіальної приналежності юридичної особи банківської установи, було згруповано дані в таблиці 1.

Дослідження ще раз підтвердило істотну диспропорцію територіального розміщення банків між столицею та регіонами. Звертає на себе увагу той факт, що більше половини банків розташовані у Києві і Київській області. Практично така ж сама закономірність прослідковується щодо нарахування та виплати дивідендів.

3. Дослідження залежності між величиною статутного капіталу банків, нарахуванням і виплатою дивідендів відображені в таблиці 2.

Аналіз показав, що в групах банків, які сформовані залежно від величини статутного капіталу, зберігається приблизно такий же відсоток кількості фактів нарахування та сплати дивідендів. Тобто частота нарахування і виплати дивідендів явно не залежить від величини статутного капіталу.

4. Проведені дослідження залежності між кількістю акціонерів (юридичних і фізичних осіб), які сконцентрували у своїх руках переважну частку в статутному

Таблиця 1

Залежність нарахування та виплати дивідендів від територіальної приналежності юридичної особи банківської установи*

Область	Загальна кількість банків		Банки, які нарахували дивіденди		Банки, які виплатили дивіденди	
	кількість	відсоток	кількість	відсоток	кількість	відсоток
Київ і Київська область	68	56,67%	12	48,00%	8	50,00%
Дніпропетровська область	11	9,17%	2	8,00%	1	6,25%
Донецька область	7	5,83%	2	8,00%	2	12,50%
Харківська область	10	8,33%	3	12,00%	2	12,50%
Львівська область	5	4,17%	0	0,00%	0	0,00%
Запорізька область	3	2,50%	2	8,00%	1	6,25%
Івано-Франківська область	1	0,83%	1	4,00%	1	6,25%
Одеська область	7	5,83%	2	8,00%	1	6,25%
Крим	2	1,67%	1	4,00%	0	0,00%
Чернігівська область	3	2,50%	0	0,00%	0	0,00%
Луганська область	1	0,83%	0	0,00%	0	0,00%
Полтавська область	2	1,67%	0	0,00%	0	0,00%
Всього	120		25		16	

*Розроблено за [1].

Таблиця 2

Залежність між величиною статутного капіталу банків, нарахуванням та сплатою дивідендів

	Величина статутного капіталу понад 300 млн. грн.	Величина статутного капіталу від 100 до 300 млн. грн.	Величина статутного капіталу до 100 млн. грн.	Всього
Кількість банків	19	26	75	120
Кількість банків, де нараховували дивіденди	4 (21,05%)	7 (26,92%)	14 (18,67%)	25 (20,83%)
Кількість банків, де сплачували дивіденди	2 (10,53%)	4 (15,38%)	10 (13,33%)	16 (13,33%)

* Розроблено за [1].

фонді банку, та нарахуванням і виплатою дивідендів дали змогу констатувати наступне. Оскільки склад акціонерів закритих акціонерних товариств є конфіденційною інформацією, то до уваги бралися відомості лише стосовно акціонерних товариств відкритого типу. В нашому випадку – це 90 банківських установ. Унаслідок проведеного аналізу доходимо висновку, що із 90 банків у 70 (77,8%), власність зосереджена в руках невеликої кількості акціонерів, які володіють великими частками корпоративного майна. А саме: в 62 банках – це юридичні особи і у 8 банках – фізичні особи. При цьому нарахування і виплата дивідендів не залежить від якісного складу акціонерів.

5. Досліджуючи залежність між структурою акціонерів та нарахуванням і виплатою дивідендів, ми зосередились лише на тих банках, де частка акціонерів перевищує 50%. Бачимо, що із загальної кількості банків 90 у 68 банках кількісно переважають акціонери – юридичні особи, частка яких у середньому становить 91,2%, у решті відкритих акціонерних товариств (22 банки) переважають акціонери – фізичні особи, частка яких в середньому становить 77,6%. Однозначно не вдається стверджувати про певні закономірності та співвідношення між структурою акціонерів та нарахуванням і виплатою дивідендів. Так, із згаданих 68 банків за 2006 р. фактично нарахували дивіденди у 14 банках і виплатили у 8 банках з переважною часткою акціонерів – юридичних осіб (понад 50%). Серед 22 банків, де переважають акціонери – фізичні особи, частка яких перевищує 50%, нарахування були в 5 банках і виплати дивідендів – у 3 банках.

6. Співвідношення між нарахованими дивідендами та чистим прибутком, який банки отримали за підсумками роботи в 2006 р., в тих 25 банках, що нараховували дивіденди, відображено в таблиці 3.

Можна узагальнити, що 10 банків (40%) нарахували на дивіденди менше ніж 1% свого чистого прибутку. 4 банки нарахували від 1 до 10% чистого прибутку, два банки – 19% та 34%, 11 банків нарахували понад 50% свого чистого прибутку. Проаналізувавши співвідношення між сплаченими дивідендами і величиною чистого прибутку, бачимо, що ті банки, котрі нараховували мінімальний відсоток від чистого прибутку, фактично сплачували їх своїм акціонерам. Причому не прослідковується жодної залежності від складу акціонерів банку.

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що пріоритетом для банків в Україні є нарахування власного капіталу, а не виплата дивідендів своїм акціонерам

Таблиця 3

Співвідношення між нарахованими дивідендами і величиною чистого прибутку

Назва банку	Зареєстрований статутний капітал	Чистий прибуток	Нараховані дивіденди	Сплачені дивіденди	Нараховані дивіденди / чистий прибуток	Сплачені дивіденди / чистий прибуток
АКЦ. Комерційний банк «Базис», м. Харків	40 091 000	6 817 000	6 476 060,00	0,00	94,99%	0,000%
ВАТ «Агрокомбанк», м. Київ	36 100 000	3 049 000	2 888 000,00	0,00	94,72%	0,000%
АКБ «Індустріалбанк», м. Запоріжжя	154 938 000	49 275 000	43 382 800,00	0,00	88,04%	0,000%
АБ «Брокбізнесбанк», м. Київ	650 000 000	60 101 000	52 000 000,00	0,00	86,52%	0,000%
АКБ «Чорн. банк розв. та рек.», Сімферополь	44 007 000	450 000	22 342,30	0,00	4,96%	0,000%
ВАТ КБ «Надра», м. Київ	390 363 000	186 604 000	3 898 630,00	0,00	2,09%	0,000%
АКБ «Порто-Франко», м. Одеса	49 153 600	1 887 000	756,00	0,00	0,04%	0,000%
ЗАТ «Фінанс. Союзбанк» м. Дніпропетровськ	197 526 000	5 455 000	1 500,00	0,00	0,03%	0,000%
ВАТ ВТБ банк, м. Київ	133 959 000	39 201 000	4 651,92	0,00	0,01%	0,000%
АБ «Укр. Бізнес банк», м. Донецьк	34 160 000	1 907 000	101,01	58,65	0,01%	0,003%
АКБ «Укрсоцбанк», м. Київ	370 000 000	287 336 000	25 075,00	25 075,00	0,01%	0,009%
АБ «Металург», м. Запоріжжя	13 250 600	2 818 000	950,58	875,25	0,03%	0,031%
«Райффайзен банк Аваль», м. Київ	2 099 930 000	337 920 000	700 000,00	826 897,00	0,21%	0,245%
ВАТ «Універс. банк розв. та парт.», м. Київ	140 000 000	7 837 000	40 000,00	34 108,00	0,51%	0,435%
ХАК «Зембанк», м. Харків	132 000 000	3 511 000	35 845,00	21 569,50	1,02%	0,614%
ВАТ КБ «Південком-банк», м. Донецьк	45 380 000	10 681 000	810 000,00	810 000,00	7,58%	7,584%
АКБ «Прикарпаття», м. Івано-Франківськ	22 000 000	2 054 000	400 000,00	391 948,00	19,47%	19,082%
ЗАТ АБ «Радабанк», м. Дніпропетровськ	32 314 000	3 749 000	3 561 980,00	1 000 000,00	95,01%	26,674%
АБ «Експрес-Банк», м. Київ	49 613 300	33 265 000	11 420 000,00	11 420 000,00	34,33%	34,330%
ВАТ Укр. професійний банк», м. Київ	180 000 000	6 457 000	3 600 000,00	3 571 260,00	55,75%	55,308%
АБ «Старокітвс. Банк», м. Київ	24 500 000	2 979 000	2 544 990,00	2 544 990,00	85,43%	85,431%
АТ «Каліош Банк Україна», м. Київ	84 769 000	52 148 000	45 920 845,45	45 920 845,45	88,06%	88,059%
ЗАТ «Прокредит Банк», м. Київ	150 000 000	21 867 000	20 134 700,00	20 134 700,00	92,08%	92,078%
АКБ «Одеса-Банк», м. Одеса	32 794 000	21 782 000	20 762 000,00	20 672 000,00	95,32%	94,904%
АКБ «Золоті ворота», м. Харків	75 000 000	2 131 000	2 024 250,00	2 026 750,00	94,99%	95,108%

* Розроблено за [1].

Як бачимо, за ці роки величина капіталу збільшилась майже в десять разів. У переважній більшості банків акціонери з розуміння ставляться до такої дивідендної політики, і тому на своїх загальних зборах підтримують рішення не про виплату дивідендів, а про реінвестицію чистого прибутку банку до статутного капіталу. Адже дивідендна політика – це складова загальної фінансової політики акціонерного товариства, яка спрямована на зростання ринкової вартості акцій і полягає в оптимізації пропорцій між тією частиною чистого прибутку, що спрямована на збільшення власних банківських фондів, і тією, що розподіляється між акціонерами у вигляді дивідендів.

Таким чином, практичне запровадження банківськими установами України виваженої дивідендної політики як складової загальної стратегії розвитку установи, насамперед, її фінансової стратегії, дасть змогу максимізувати ринкову вартість банку та зростання доходів його власників-акціонерів.

Список використаних джерел

1. <http://www.smida.gov.ua/reestr/smreestr.php?info=at&year=&obls=>
2. Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 27.12.2007, №480.
3. Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, затверджене ДКЦПФР від 19 грудня 2006 року № 1591.
4. Фінансові результати діяльності банків України за станом на 01.01.2007 р. // Вісник НБУ. – 2007. – №3.

Кужий Л.М. Дивидендная политика банков.

Рассмотрена дивидендная политика, проводимая банковскими учреждениями Украины в 2006 г. Проанализирована зависимость между количеством акционеров (юридических и физических лиц), которые сконцентрировали в своих руках переобладающую часть в учредительном капитале банка, и начисленными и выплаченными дивидендами, количеством банковских учреждений Украины, начислившими и выплатившими дивиденды.

Ключевые слова: дивиденды, дивидендная политика банка, акция, нераспределённый доход, собственный капитал банка.

Kuzhiy L.M. Dividend Policy of Banks.

A dividend policy conducted by bank institutions in Ukraine in 2006 has been considered. A dependence between the amount of major shareholders (companies and physical persons) who concentrated an overwhelming part of the bank's assets and the dividends charging/payments, the amount of Ukrainian bank institutions charging and paying dividends have been analysed.

Keywords: dividends, dividend policy of banks, shares, income, undistributed income, property assets of banks.

Надійшло 05.03.2008 р.